
Járjunk nyitott szemmel! Eltűnt, de megkerült

Egyesületünk elnökségi tagja, dr. Sasvári László márciusban azzal keresett meg, hogy eltűnt *Patrubány Gergely* emléktáblája a IX. kerület Vámház krt. 13. számú ház faláról, tegyek valamit az ügyben.

Felkértem dr. Gegessy Ferenc polgármester urat az ügy kivizsgálására, aki próbált intézkedni az általuk nem is ismert tábla ügyében. Május elején sajnálattal közölte, hogy semmi eredmény, nem tudnak a tábláról. Válaszlevele vételekor azonban mi már tudtuk, hogy Patrubány Gergely emléktáblája előkerült, sőt visszakerült a Vámház krt. 13. számú ház falára, az OTP portál és a méterárubolt közé. Úgy látszik, mégis sikeres volt a keresés, visszatették a táblát. Hogy kik, az nem derült ki, de látható, hogy új rézcsavarokkal van rögzítve, nem éppen szerencsés helyen. Úgy tűnik, hogy valamelyik portál nagyobbítása miatt vették le, valószínű, hogy nem is pontosan ezen a helyen volt eredetileg felállítva.

A tábla szövege:

„E házban lakott Patrubány Gergely (1830-1891) Budapest főváros első tiszti főorvosa. Igen sokat tett a város közegészségügyi viszonyainak megjavítására, a levegő tisztasága érdekében és szorgalmazta a csatornázás bevezetését, az egészséges település feltételeinek kialakítását.

Budapest Főváros Tanácsa 1974"

Milyen időszerű felhívni a figyelmet magyarörmény büszkeségünk példamutató munkásságára, amellyel már a XIX. században fővárosunk minőségi életkörülményeieért munkálkodott.

Megköszöntem a polgármester úr segítő szándékát és felhívtam a figyelmét arra, hogy a települések emléktáblái, emlékhelyei, műtárgyai listáját össze kellene állítani, ha még nem lenne ilyen, és időnként ellenőrizni azokat.

Járjunk mi is nyitott szemmel, vegyük számba örmény vonatkozású emlékhelyeinket és óvjuk meg azokat. Tegyük más számára is ismertté örmény gyökerű eleink nagyszerűségét, akikről nem feledkeztek meg honfitársaik, emléket állítva számukra. Ennek érdekében indítom útnak új sorozatunkat:

Járjunk nyitott szemmel!

Kérjük tisztelt Olvasóinkat, segítsenek felkutatni örmény gyökerű emlékhelyeinket. Nézzünk körül és állítsuk össze hazánk jelenlegi és elcsatolt területén található örmény gyökerű emlékhelyeink, emléktábláink, szobraink térképét. Írják meg a pontos helyet, szövegét, alkotóját, stb., hogy megjelentethessük a füzetekben, természetesen az adatközlő nevének feltüntetésével. Ha még fotót is küldenének, segítenek egy kiállítási anyag összeállításához.

A magam részéről felajánlok minden kedves adatközlő számára egy ajándékkönyvet, aki legalább 2 emlékhely (emléktábla, szobor) felkutatásával gyarapítja a Kárpát-medencei örménygyökerű emlékhelyek térképét.

dr. Issekutz Sarolta

Bálintné Kovács Júlia - Kolozsvár
Erdélyi örmény gyökerű peregrinusok
II. rész

Csiki, Marcell, Ebesfalva: 1773 előtt, Bécs- Coll. Pazmaneum. Hazatérve Erzsébetvároson (Ebesfalva) lett káplán, majd apostoli főjegyző. 1789-től tanuló kanonok, majd alesperes. Meghalt 1801. február 16-án.

Róla *Avedik Lukács* könyvéből, *Erzsébetváros monográfiájából* tudunk meg többet. Azt is, hogy 1791. június 29-én Patrubány Antallal együtt, mint tiszt. kanonokok vettek részt az erzsébetvárosi nagytemplom, főtemplom felszentelésén, amikor is az ünnepi misét gr. Batthyány Ignác celebrálta.

„A nap tiszteletére Issekutz Miklós Antal főbíró nagy lakomát rendezett, mely alkalommal köszönetét fejezte ki (. ..) a szeretett főpásztornak fáradságáért és áldásáért.”

(Itt jegyzem meg, hogy a 105. lapon olvasható, miszerint Hájek Róza Jeruzsálem olajfájából készült feszületet ajándékozott az erzsébetvárosi főtemplomnak. B.K.J.)

Daniel Emericus Tr. Elisabetopolis: 1771. Bécs - gimn. logica - Coll. Pazmaneum. Egyházi szolgálatra rendelték. 1779-től könyvtáros, majd a gyulafehérvári papnevelde igazgatója. Később szentszéki ülnök. Batthyányi püspök idején Rómában járt tanulmányi úton. Hazatérve ismételten ő lett a gyulafehérvári papnevelde igazgatója. Megh.1804. március 1-én.

Daniel, Lucas Elisabetstadt: 1787. szept. 17, Bécs-Wieden: hadmérnöki, 16 éves volt. Apja kereskedőként működött. 1789. aug. 11-én kilépett az akadémiáról.

Dregan, Peter Szamosújvár: 1845, Bécs- med. stud. V. évf. Szül. Szamosújváron, ahol apja kereskedő volt.

Estergar, Joseph v. Mező Delegd - Mezőtelegd: 1829, Bécs - theol. stud. Apja postamester volt.

Gergelyfi Márton 1700-as évek elején, Olmütz. Hazatérve Abrudbányán szolgált rom. kat. papként.

Gergetizi, Cajetan Tr. Nobilis:1772, Bécs - jur. stud.

Gorove Johann Lazar von Szamosújvár 1822, 1826, Bécs - képzőművészeti akadémián tanult történelmi képfestést, 24 éves rom. kat. vallású. Flescher szerint 1828-ban is még Bécsben tanult. Hazatérve festő lett.

Görög, Alexius, Maros-Wasarhely Görög Elek: 1841, Bécs - med. stud. Szül. Marosvásárhelyen, ahol apja kereskedő volt. Tan. uo.,1828-ban kilencévesen iratkozott a kisdíákok, majd 1835-ben a tógás diákok közé.

Görög, Karl, Maros-Vasarhely- Görög Károly,1830 Bécs - műegyetem: kereskedelmi. Szül. Marosvásárhelyen, ahol apja kereskedő volt.

Gyertyánfy, Johann von Bobda: 1814. nov. 29., Bécs - Laimgrube hadmérnöki:1820. ápr. 5-én fejezte be tanulmányait és távozott az egyetemről.

Gyertyánfy, Stephan v. Udvarhely: 1817. jún.14. Bécs - Laimgrube - hadmérnöki. Szül. 1802. márc. 25-én. Apja kereskedő volt. Katonatiszt lett; 1882. okt. 31-én zászlósként a 62-es Wacquant gyalogezredben szolgált.

Issekutz, Francois Theodor, Hermannstadt: 1804/1805, Bécs -pharm. stud. Gyulafehérváron halt meg.

A továbbiakban *Péter H. Mária* könyvéből idézek: „Miután Mária Terézia törvény által előírta, hogy csak egyetemen vizsgázott gyógyszerész vezethet gyógyszerésztárat, elsősorban a jómódú szász és örmény kereskedők engedhették meg, hogy gyermekeik nyugati egyetemen tanulhassanak. (...)

Az erzsébetvárosi származású **Issekutz Ferenc Antal** magister pharmaciae oklevelét Bécsben szerezte meg 1775-ben."

(A táblázatban a 146. oldalon 1771 szerepel tévesen, hiszen 1756. február 4-én született.)

Ez utóbbi neve és adata az „Erdélyi peregrinusok" között valamilyen okból nem szerepel, de fontosnak tartom itt közölni, mert gyógyszerésztörténeti jelentősége van.

„Ő az első nem német nemzetiségű gyógyszerész, aki Nagyszebenben, 1795-ben gyógyszer-

tár tulajdonos lesz azáltal, hogy a városban működő ún. „tábori patikát” (Feldapotheke) licitáció útján megvásárolja és Császári Sas néven működteti tovább. 1807-ben Nyulas Ferenc, Erdély protomedikusa ellenőrző útján ezt a gyógyszerertárat is meglátogatta. Az 1807. szept. 30-án keltezett jelentésében így ír:

„A tulajdonos Issekutz Antal úr, akit 1775-ben avattak gyógyszerézmesterré, komoly, emberséges gazdag férfi, aki könyörületes a szegények iránt, nemes lelkű, serény, mindig otthonülő, nagymértékben űzi a gyógyszerertárosságot, mert javarészt ő gondoskodik az erdélyi katonaság gyógyszerellátásáról (...) pontos és gondos gyógyszerkészítő és kiadó. Megelégszik az orvosságok mérsékelt árázásával, és azokkal igyekszik a közönségnek egyszer már kiérdemelt bizalmát továbbra is megtartani.”

Fia, a peregrinusok között is említett Ferenc Teodor (Tódor/Tivadar) aki gyógyszerészeti oklevelét szintén Bécsben szerezte meg, hazatérte után apja gyógyszerertárában dolgozik, főleg a gyógyszerek beszerzésével foglalkozik. Nyulas Ferenc őt is megemlíti jelentésében, ebből kiderül az is, hogy az apán és fián kívül még egy gyógyszerézmester, három segéd és két laboráns dolgozott gyógyszerertárukban, amely akkor Erdélyben a legnagyobb volt. A jelentésben említést találunk a patika helyiségeiről is: „2 officina van (az egyik a katonaság kiszolgálására), 3 laboratórium, 3 anyagraktár és 2 pincehelyiség tartozott a gyógyszerertárhoz. Valamennyiben rend, tisztaság és bőséges árukészlet volt.” Ilyen - Nyulas szerint - tíz más, közepes nagyságú gyógyszerertárban együttesen is alig tapasztalható. A nagyszabedű Császári Sas gyógyszerertár 1823-ig van Issekutz Ferenc Antal tulajdonában, ekkor eladják a házzal együtt.

(Folytatjuk)

(A sorozat 1. része a 2004. áprilisi füzetekben Erdélyi örmény gyökerű ifjak külhoni egyetemeken címmel jelent meg. A sorozatot Bálintné Kovács Júlia /Kolozsvár/ Szabó Miklós - Szögi László: Erdélyi Peregrinusok c. műve /Marosvásárhely, Mentor Kiadó, 1998/, valamint Péter H. Mária: Az erdélyi gyógyszerészet magyar vonatkozásai /Kolozsvár, Erdélyi Múzeum, 2002/ c. munkája alapján szerkesztette.

Peregrinus jelentése: kóbor diák, mai szóhasználattal: aki külföldön végzi tanulmányait. A sorozat címe: Erdélyi örmény gyökerű peregrinusok. Szerk.)

Kolozsvár helynevei

Czecz János utca. A Hősök terén (Marasti), a Magyar utca végével szemben nyíló, a Szamosfalvi út és a Cukorgyár utca eleje közti rövid utca. Az 1930-as évek elején kezdett kialakulni, Orosz Ferenc 1933. évi térképén rajta van, de csak 1940-ben nevezték el. 1964-ben nevét törölték, majd az 1980-as évek elején, a lakónegyed építésekor teljesen átépítették. Neve ma sincs.

1941: Czecz János utca [Kvát41]; 1945: Str. Czecz János utca [Kvut]; 1964: Str. Czecz János utca. Nevét a hatóság adta.

Czetz Temetkezési Vállalat a Jókai (Belső-Szén) utca 2. szám alatt. 1867-ben alapították. 1943: Czetz Péter utóda. Erdély legelső dísztemetkezési intézete [Lak 50.].

Asztalos Lajos (Szabadság 2004. április 23.)

Amiről a kövek zenélnek

Örményország felfedezése